

»Še nikoli nisem bil tako na glas!« - Centralala

Jaša Potočnik

17. – 21. september 2025

SAMUEL BLUES | SUBBURBEN |
 TISA & MOJCA | SELEKTOR DINAR |
 THE CANYON OBSERVER | TITITI |
 PIANO, GROM, BERGER, BORŠIČ
 KVARTET | KIKIRIKI |
 NIKO NOVAK | KAVASUTRA |
 MOVING AS A GIANT | DJ BAKTO |
 SVOJAT | ZAGUŠLJIVI DIM |
 HEXENBRUTAL | AUSLÄNDER |
 MARTINA MEZAK | BOŽIDAR KATIČ |

KURIRANI JAM:
 Uroš Jezdič | Marek Fakuč | Katja Stare | Rok Zalokar | Anton
 Lorenzutti | Gašper Letonja | Lev Honsič | Timi Vremec | Andrej
 Boštjančič-Ruda | David Kobe | Aleš Mačkovšek | Leon Z. Slabe

Drugi večer Festivala 1912 Trnovo, četrtek, 18. september 2025, 1912 Trnovo, Ljubljana

Tako je Tomaž Grom med tonsko vajo na dvorišču bivšega trnovskega KUD-a elegantno povzel duh festivalskega večera, na katerem so nastopili **TiTiTi**, **Kvartet Berger / Boršič / Grom / Piano**, **Kirkiriki** in **The Canyon Observer**.

Tri veteranska imena ter ena sveža kvartetna formacija, nastala iz priložnostno razširjenega dvojca **Shoe and Shoelace**, so bila prejšnji četrtek v središču pozornosti novorojenega **1912 Trnovo** – kulturnega prizorišča, vzniklega na pogorišču nekdanjega KUD-a France Prešeren. Po besedah dveh članov istoimenskega kolektiva, **Mareka Fakuča** (Etceteral) in **Mae Pungartnik**, je 1912 neke vrste stičišče, osnovano na medgeneracijski in medžanrski simbiozi. In prav zares, idejno je ta, sicer nekam *zljajana*, stališča odseval tudi program istoimenskega festivala, ki je potekal med 17. in 21. septembrom in na katerem so svoje mesto našli tudi eksperimentalna kompozicija, svobodna improvizirana godba in *noise*.

Godba je – kot vsi dozdajšnji nastopi v 1912 – potekala na zunanem dvorišču, saj so notranji prostori še v procesu sanacije. Takoj ob prihodu mi je v oči padla intrigantna postavitve dveh odrov, torej manjšega, potisnjenega v ospredje, in večjega, dvignjenega, grozeče ozvočenega s štekami ojačevalcev. Ta na prvi pogled majhna opazka pa je pravzaprav odmev večjega vprašanja, ki ga je zastavil že *lineup* sam po sebi: impro, intimna muzika malih prostorov, v katerih dinamika postane osrčje tako godbe kot poslušanja, v sozvočju z navitimi, najhrupnejšimi metalci naše grude, poleg imena katerih ni bilo na programu nikjer moč opaziti besedice *Unplugged*?

Sklepam, da če že ne prej, se je vsem nastopajočim vprašanje porodilo vsaj nekje, med procesom tonskih vaj, ko je bil mojster – ki je sicer zvok kalupil, kolikor se ga je kalupiti dalo – soočen s skoraj nemogočo nalogo vzpostavitve neke vrste logičnega, poslušljivega in zvočno koherentnega večera neverjetnega kontrasta med udrihajočimi težkokategorniki in razgibanimi jazzisti. No, *Canyonov* se na odprtem odru gotovo ne bo šparalo – pa poskusimo potem še vse ostale malenkost *naviti* ...

Postavitev odra in opreme pred 1912 Trnovo. Foto: Jaša Potočnik.

Prvi so se kot trio predstavili takole ojačani, a sicer zasedbeno okrnjeni **TiTiTi** (**Jošt Drašler** – kontrabas, **Vid Drašler** – bobni in **Jure Boršič** – saksofon), saj so na nastopu ostali brez sveže članice, pianistke **Marine Džukljeve**, s katero bodo konec septembra kot kvartet izdali novo ploščo z naslovom *Izba*. Znanci domače impro in prostojazzovske scene so v luči te odsotnosti odigrali kompozicije s plošče *Štafelaj*, vključno s skladbo *Tisnikar*, kjer se jim je na vokalu pridružil pesnik **Tomislav Vrečar**. Napram *klasičnim* TiTiTi, kakršne smo dan zatem ujeli v kontekstu škofjeloške AKC Name, je bila slišana godba v Trnovem nekaj povsem drugačnega. Če smo pričakovali na dinamiki osnovane kompozicije, kjer drzno razgrajanje Boršičevega saksofona namensko ruši stene, obenem pa še najnatančnejši alikvoti kontrabasa in zdrsi činel

odzvanjajo v prostoru, smo namesto tega dobili pravcati zid zvoka goste in nekam *splōšene* godbe. Pri tem ni šlo za kakšne vrste onečaščenje, temveč za prilagoditev odrskim razmeram – kmalu so se tega sicer privadili tudi nastopajoči. Jošt je po strunah drsel, ne udrihal, ekspresivno božanje činel pa so zamenjali za odtenek bolj čvrsti udarci. Razgibanost je še vedno prišla do izraza, a do nekam drugačnega – barve in teksture so zamenjale bolj *klasične* pestrosti, kot sta širina Vidovega tolkalskega izraza in Boršičeve tonalno gledano *prestopniške* linije, ki so sicer kot adut izgubile glasnost, a kljub temu ohranile svojo drzno držo. Meje tega navitega konteksta je še najbolj preizkušal Vrečar na vokal. Idejno sicer domišljena zadeva, ki na *Štafelaju* izpade povsem kohezivno, je tokrat zlomila krhke okvire že tako prenasičenega zvočnega prostora. Tako je *Tisnikar* izpadel štrleče in okorno – kljub zvonovom trnovske cerkve, ki so po sreči dopolnili skladbino okostnjaško tematiko *živih mrtvecev*.

Sledila je kratka pavza. Opustil sem improvizirano, na licu mesta stesano klop in se raje sprehajal od ene stoječe mize do druge.

Po odmoru je na oder stopil sveži kvartet **Berger / Boršič / Grom / Piano**. Jaka Berger in Jure Boršič sta sicer nameravala nastopiti kot **Shoe and Shoelace** – ker pa bi imel Boršič na svojem *boršičevanju*, kakor se je nekdo pošalil o treh nastopih, ki so saksofonista čakali v enem večeru, najbrž nekam veliko dela, sta ga razbremenila še veteran proste improvizacije **Tomaz Grom** na kontrabasu in v tujini živeči kitarist **Gasper Piano**. Ime igre je bila prosta improvizirana godba, štram pa je vztrajal na istih nivojih kot poprej.

Razmere so priložnostnemu kvartetu do neke mere celo ugajale. Naj pri tem predvsem omenimo Piana, ki je s svojimi vložki zaradi dodobra ozvočene, v delu nastopa tudi preparirane električne kitare, čaral vse od nežnih, mehkih odmevov do agresivno distorziranega nojza. V vodilni vlogi sta se izmenjavala z Gromom, medtem ko je Boršič povečini – a ne vedno – sledil nastavljenim vzorcem. Še posebej všečna je bila skorajšnja *samoumevnost*, s katero je kvartet pristopal do energične improvizacije – leta izkušenj posameznih veteranov so privedla do izvrstnega *klika*, ki je bil očiten že od samega začetka nastopa. Že tako všečen performans je še dopolnilo pravcato kaotično presenečenje, ko je Gromov kontrabas med godbo dobesedno razpadel – kobilica je odstopila od telesa ter prosto bingljala, pričvrščena zgolj s strunami. Grom se nikakor ni dal zmeti – povsem hladno je presedel na perkusivno vlogo, tapkal po resonančnem telesu kontrabasa, ga igral kot boben, se poigral z bingljajočim mostičkom, ustvarjal vsesplošen šundur in zavoljo svoje nesreče požel glasen aplavz. Drašler mu je kmalu na pomoč priskočil s svojim instrumentom, a tudi če do te srečne menjave ne bi prišlo, bi nastop presegel naša pričakovanja z mešanico iznajdljivosti in uigrane medigre.

Še ena kratka pavza. Vmes se je stemnilo, nakapljalo se je tudi še nekaj novih obiskovalcev v distinktivno bolj *metalski* preobleki. Ko je na oder stopila *noise* umetnica **Nina Farič** alias **Kikirikí**, nas je bilo gotovo že okoli petdeset, čeprav s številkami na oko nisem dober.

Kikirikíjn *noise* so otvorili vzorci moškega glasu, očitno izrezanega iz nekega dokumentarnega filma ali posnetka o jelenjadi. Nedoločljivo grozeči podtoni so porasli v definiran, doneč hrup, ki je kljub zmerni jakosti uspel popolnoma preplaviti prizorišče. Šlo je za ambientalnejši derivat hrupa, osnovan na zankanju temnih tekstur in curkih belega šuma, s čimer je Kikirikí zastavila dober uvod v kasnejšo *metalsko* godbo. Vmesniki, sestojeci iz distorziranih, popačenih in upočasnjenih *semplov* so performansu pridodali nadzemeljski, skorajda strašljiv pridih – tako da nas je repriza moškega glasu, ki se je vrnil ob zaključku nastopa, opomnila na preroško nelagodje iz uvoda. V sklopu performansa so pred oder počasi kapljali metalci, publika pa je ambientalno naravo zvoka izkoristila za sproščen pogovor in minglanje. Zleknjen na ležalniku, sem se prepustil zapiskom.

Za konec so svoje odgovli še **The Canyon Observer**, katerih godba se nahaja vsaj par odtenkov onkraj okvirov pozornosti našega portala – pa naj na tej točki kljub temu napišemo, da je bilo od prvega udarca njihovih *sludgerskih riffaž* hitro jasno, komu je bilo nocoj namenjeno ozvočenje. Surove, težke kitare, veliko *headbanganja*, kot rafal utripajoča luč – hja, ko zamiga glava, se človek skorajda spozabi, kaj je pravzaprav prišel recenzirat. Po nekaj starih hitih sta se zasedbi pridružila saksofonist in čelistka, odigralo se je nekaj muzike s *Figure*, že ob kakšne pol desetih pa je bilo to to od večera. Celoten festivalski venček se je odvil precej hitro, pri tem pa poskočil od jazza do proste improvizacije, nojza in za konec metala. Ob odhodu domov so v glavi sicer poplesavali razmisleki o morebitni identitetni krizi večera, a kolektiv 1912 se lahko mirne vesti podpiše pod obljubo o razgibanosti.

S, s prostim jazzom in prosto improvizacijo podkurjenega, festivalskega večera v 1912 Trnovo sem odšel mešanih občutkov. Četudi je razmislek o vzpostavitvi *lineupa* do neke mere logičen, saj se zaradi prisotnosti atonalnega saksofona in prostega eksperimenta *Figuro* The Canyon Observerjev postavlja ob bok prostemu jazzu in improvizirani godbi, je bila odprtost prizorišča pravi strel v koleno ekspresivnosti akustične godbe. A kot tak je postal svojevrsten izziv, s kakršnimi se improvizirana godba sooča ob vsakem nastopu, ki vnaša nove spremenljivke. Postavitev je bila kot taka kvečjemu prepreka, ki je godbo silila v iskanje novih zvočnih smernic – je pa ob tem, kot rečeno, drugače uokvirila in morda okrnila izraznost tako instrumentov kot izvajalcev samih. Tako kvartet Boršič / Berger / Grom / Piano kot TITITi so se ozvočenju, prostoru in okoliščinam torej prilagajali po sili razmer – pri tem pa je največ sprememb doživela godba TITITi, ki je bila že kompozicijsko in idejno zastavljena z mislijo na drugačno okolje. Ob poslušanju se za povrh nisem mogel otresti občutka, da bi razgibana selekcija povsem do izraza prišla šele v notranjosti kluba – to hipotezo je potrdil tudi priložnostno obiskan nastop TITITi v Škofji Loki dan kasneje. Kot da bi spremljal dve različni godbi – za loško, dinamično inačico pa bomo pač v Trnovem morali počakati še vsaj nekaj mesecev.